

ECON 2915 – forelesning 4 (av 13)

Humankapital. Produktivitetsmåling.

Mandag 10.september, 2012

Tema på forelesning de første seks gangene

Økonomisk vekst

- (1) Innledning til økonomisk vekst. Rammeverk for analysen.
- (2) Produksjonsfunksjonen. Solow-modellen.
- (3) Malthus sin teori. Solow-modellen med befolkningsvekst.
- (4) Humankapital. Produktivitetsmåling.
- (5) Teknologi.
- (6) Effektivitet.

Viktige beskjeder

Den obligatoriske oppgaven:

- oppgavetekst kunngjøres fredag 28.september
- frist for innlevering i Fronter er mandag 15.oktober
- oppgaven må inneholde erklærings skjema og egen forside

For mer informasjon om oppgaven, se emnesiden.

Seminaroppgavene:

- det har skjedd endringer/omrokking i seminaroppgavene f.o.m. femte seminaruke (nyeste utgaver er fra mandag 3.sept)
- seminarene uke 37: oppgave til kapittel 4 i Weil-boka (inkluderer ikke 'review questions')

En kort oppsummering så langt

Kapittel 1 og 2 i Weil-boka:

- store forskjeller mellom land i inntektsnivå og vekstrater
- 'the power of compound growth' (om eksponentiell vekst)
- et rammeverk for analysen av økonomisk vekst

Kapittel 3 i Weil-boka:

- Solow-modellen, bygget opp av: (i) en produksjonsfunksjon med konstant skalautbytte og positivt, avtagende marginalprodukt og (ii) et uttrykk for endringen i kapitalbeholdningen per arbeider over tid

Kapittel 4 i Weil-boka:

- Befolkningsvekst: (i) Malthus-modellen, (ii) befolkningsvekst i Solow-modellen og (iii) den demografiske overgangen

Solow-modellen uten befolkningsvekst (kapittel 3 i Weil-boka)

Vi ser på en lukket økonomi, hvor $Y = C + I$.

Produksjonsfunksjonen $F(K, L)$ har konstant skalautbytte (homogen av grad 1) og positivt, avtagende marginalprodukt.

Vi skriver modellen på intensivform (dvs uttrykt per arbeider).

Antar at en andel (γ) av produksjonen (y) investeres og at en andel (δ) av kapitalbeholdningen per arbeider (k) depresierer.

Endringen i kapitalbeholdningen per arbeider (k) over tid:

$$\dot{k} = \gamma f(k) - \delta k \quad (\text{ingen befolkningsvekst})$$

Solow-modellen med befolkningsvekst (kapittel 4 i Weil-boka)

I kapittel 4 i Weil-boka utvides Solow-modellen med befolkningsvekst, hvor $n = \dot{L}/L$ er vekstraten til befolkningen (vi antar at vekstraten til befolkningen er lik vekstraten til arbeidsstyrken, se fotnoten på side 95 i Weil)

Dermed får vi følgende uttrykk for endringen i kapitalbeholdningen per arbeider: $\dot{k} = \gamma f(k) - (\delta + n)k$

(Se neste side for utregning.)

Endring i k over tid: utregning med logaritmer

$$k = K/L \quad (k \text{ er kapitalbeholdningen per arbeider})$$
$$\implies \ln k = \ln K - \ln L$$

$$\frac{d \ln k}{dt} = \frac{d \ln K}{dt} - \frac{d \ln L}{dt}$$

$$\frac{\dot{k}}{k} = \frac{\dot{K}}{K} - \frac{\dot{L}}{L} \quad (\text{se regneregler fra forrige forelesning})$$

$$\dot{k} = \frac{\dot{K}}{L} - k \frac{\dot{L}}{L} = \frac{\gamma Y - \delta K}{L} - kn = \gamma y - (\delta + n)k$$

$$\implies \dot{k} = \gamma f(k) - (\delta + n)k$$

Dagens forelesning

Tema for dagens forelesning:

- (1) Humankapital og inntektsforskjeller
- (2) Produktivitetsmåling

Pensum for dagens forelesning:

Weil-boka, kapittel 6 og 7

Humankapital og inntektsforskjeller

Humankapital er et mål på kvaliteten på arbeidernes arbeid, som bl.a. påvirkes av arbeidernes **helse** og **utdanning**.

Hvordan kan forskjeller i lands *humankapital* bidra til å forklare inntektsforskjeller mellom land?

Humankapitalens karakteristika

Egenskaper ved humankapital:

- (1) produktiv innsatsfaktor (med økt humankapital kan man øke produksjonen)
- (2) produseres (i motsetning til f.eks. naturressurser)
- (3) kan gi avkastning (f.eks. høyere lønn fra økt produktivitet)
- (4) verdien forringes over tid (depresiering)

Hvorfor investere i helse?

Bedre helse er verdifullt i seg selv: gir økt livskvalitet.

Bedre helse kan også bidra til økt produktivitet: flere orker å arbeide og de som allerede arbeider orker å arbeide hardere.

Se FIGUR 6.1 og 6.2 i Weil-boka.

Endogenitet: helse og inntekt

Helse og inntekt er endogene variable. Rikere land har bedre mulighet til å skaffe vaksiner, sikre rent vann og skape trygge arbeidsforhold.

Se FIGUR 6.3 i Weil-boka: interaksjonen mellom helse (h) og inntekt per innbygger (y). Den positive effekten som inntekt har på helse er sterkest for lave inntektsnivå.

Se FIGUR 6.4 i Weil-boka: effekten av et eksogent skift i inntekt (direkte effekt, multiplikatoreffekt)

Se FIGUR 6.5 a og 6.5b i Weil-boka: hvilken kanal er viktigst?

Hvorfor investere i utdanning?

Utdanning er verdifullt i seg selv: gir økt livskvalitet.

Bedre utdanning kan også bidra til økt produktivitet

Se TABELL 6.1 i Weil-boka.

“People work with their minds as well as with their bodies.”
(Weil, s.161)

Estimerte tall for USA: belønningen for høyere utdanning

Se FIGUR 6.7 og TABELL 6.8 i Weil-boka.

Andelen arbeid utført av arbeidere med høyere utdanning har økt betydelig over perioden 1940–2005 i USA.

Til tross for økt tilbud, har belønningen av høyere utdanning økt betydelig siden 1980 (mulige forklaringer: internasjonal handel, teknologisk fremgang).

Hvordan kan vi beregne avkastningen av utdanning?

Se FIGUR 6.6 og TABELL 6.2 i Weil-boka.

Økningen i lønninger per år er estimert til 13.4% for 1.-4.klasse, 10.8% for 5.-8.klasse og 6.8% for utdanning utover 8 år.

Som forventet at avkastningen er høyest for de laveste trinnene (når barna lærer seg de mest grunnleggende kunnskapene).

BNP-andeler

Vi har antatt (kap.3 i Weil-boka) at kapitalens andel av nasjonal inntekt er $1/3$ ($\alpha = 1/3$ i Solow-modellen med Cobb-Douglas produksjonsfunksjonen), mens arbeidernes andel av nasjonal inntekt dermed er $2/3$.

Hvor mye av arbeidernes andel av nasjonal inntekt skyldes humankapital og hvor mye skyldes 'rå arbeidskraft'?

Se FIGUR 6.9 og FIGUR 6.10 i Weil-boka.

Andeler av nasjonal inntekt

Se FIGUR 6.9 og FIGUR 6.10 i Weil-boka.

I utviklingsland: anslagsvis $1/3$ av BNP er humankapital, $1/3$ fysisk kapital og $1/3$ rå arbeidskraft.

I avanserte økonomier: anslagsvis 43.3% av BNP er humankapital, 33.3% (en tredjedel) fysisk kapital og 23.3% rå arbeidskraft.

Utdanning og inntekt

Weil (s.174) ser på sammenhengen mellom forskjeller i lands nivå på humankapital og inntektsnivå. (Ser bare på humankapital som utdanning her.)

Se FIGUR 6.11 i Weil-boka.

Solow-modellen

Vi endrer på Cobb-Douglas produksjonsfunksjonen,

$$\begin{aligned} Y &= AK^\alpha(hL)^{1-\alpha} \\ &= h^{1-\alpha}AK^\alpha L^{1-\alpha} \end{aligned}$$

hvor h er mengden arbeidsinnsats per arbeider.

Vi antar at alle arbeiderne i et land er lik, sånn at hL er den totale arbeidsinnsatsen i landet.

Det nye er altså at det gamle målet på produktiviteten (A) nå har blitt erstattet med $h^{1-\alpha}A$.

Nytt uttrykk for y^{ss}

Ved å benytte uttrykket for y^{ss} fra kap.4 og at det gamle målet på produktiviteten (A) nå har blitt erstattet med $h^{1-\alpha}A$, får vi,

$$y^{ss} = h \times \left[A^{1/(1-\alpha)} \left(\frac{\gamma}{n + \delta} \right)^{\alpha/(1-\alpha)} \right]$$

Produksjonen i stasjonærtilstanden er altså direkte proporsjonal med h , målet på arbeidsinnsats per arbeider.

Prediksjoner fra Solow-modellen

Tenk på to land, i og j , begge i 'steady state', som kun har forskjellig arbeidsinnsats (h_i for land i og h_j for land j).

Vi antar altså at α , δ , A og γ tar samme verdi for de to landene.

$$\frac{y_i^{ss}}{y_j^{ss}} = \frac{h_i \times \left[A^{1/(1-\alpha)} \left(\frac{\gamma}{n+\delta} \right)^{\alpha/(1-\alpha)} \right]}{h_j \times \left[A^{1/(1-\alpha)} \left(\frac{\gamma}{n+\delta} \right)^{\alpha/(1-\alpha)} \right]} = \frac{h_i}{h_j} \quad (6.1)$$

$\implies$ Hvis arbeidsinnsatsen er dobbelt så stor i det ene landet (alt annet likt mellom landene), så vil produksjonen i stasjonærtilstanden også være dobbelt så stor i dette landet.

Kvantitative prediksjoner med Solow-modellen

Tidligere estimat: økningen i lønninger per år var 13.4% for 1.-4.klasse, 10.8% for 5.-8.klasse og 6.8% for utdanning utover 8 år. Bruk dette som estimat på økningen i arbeidstilbudet.

La gjennomsnittlig antall år med skolegang være 12 for land i og 2 for land j og la h_0 være arbeidsinnsatsen per arbeider i et land med null utdanning. Da har vi at,

$$h_i = 1,134^4 \times 1,101^4 \times 1,068^4 \times h_0 = 3.16 \times h_0$$

$$h_j = 1,134^2 \times h_0 = 1,29 \times h_0$$

Ved bruk av ligning 6.1 (med gitte antagelser), har vi,

$$\frac{y_i^{ss}}{y_j^{ss}} = \frac{h_i}{h_j} = \frac{3,16 \times h_0}{1,29 \times h_0} = 2.47$$

Teori versus data: empirisk testing av Solow-modellen

Se FIGUR 6.12 i Weil-boka. Det gjøres samme type antagelser som på forrige side, nå testet ut ved hjelp av tverrsnittsdata.

Perfekt modell? Datapunktene ville ligge langs 45° -linjen.

Ingen forklaringskraft? Da ville vi forvente at det ikke var noe synlig mønster for datapunktene.

(Antatt at α , δ , A og γ tar samme verdi for alle land.)

Se FIGUR 6.12 opp mot FIGUR 3.7 fra kapittel 3 i Weil-boka.

Kvaliteten på skolegangen

Forskjeller i kvaliteten på skolegang mellom land: antall studenter per lærer, hvor gode er lærerne, tilgang til pensumbøker etc

Se FIGUR 6.13 i Weil-boka.

Humankapital: positive eksternaliteter

OVER TIL NYTT TEMA: Produktivitetsmåling

Produktiviteten sier hvor effektivt vi bruker produksjonsfaktorene.

Produktivitetsvekst er en viktig forklaring på langsiktig økonomisk vekst.

Produksjonsfunksjonen: repetisjon

Se FIGUR 7.1 (samme som FIGUR 2.1) i Weil-boka.

Produksjonsfunksjonen er konkav:
en økning i produksjonsfaktorene gir økt produksjon, men
marginalproduktet er avtagende

Se FIGUR 7.2 i Weil-boka: kilder til ulik produksjon,
faktorakkumulering og/eller produktivitet? Vi trenger mer
informasjon om produksjonsfunksjonen.

Produktivitet i Solow-modellen

Cobb-Douglas produksjonsfunksjonen (per arbeider) fra kap.6,

$$y = Ak^\alpha h^{1-\alpha}$$

y er produksjonen per arbeider, A er et mål på produktiviteten, k er kapitalbeholdningen per arbeider, h er arbeidsinnsatsen per arbeider, og $\alpha \in (0, 1)$

$$\text{produksjonsfaktorene} = k^\alpha h^{1-\alpha}$$

$$\text{produksjon} = \text{produktivitet} \times \text{produksjonsfaktorene}$$

'Development accounting'

Vi bryter opp inntektsforskjellene: (i) produktivetsforskjeller og (ii) forskjeller i faktorakkumulering:

$$\frac{y_1}{y_2} = \left(\frac{A_1}{A_2} \right) \left(\frac{k_1^\alpha h_1^{1-\alpha}}{k_2^\alpha h_2^{1-\alpha}} \right) \quad (7.1)$$

forhold mellom produksjon = forhold mellom produktivitet
× forhold mellom prod.faktorene

forhold mellom produktivitet = $\frac{\text{forhold mellom produksjon}}{\text{forhold mellom prod.faktorene}}$

Development accounting

Produktivitetsforskjeller mellom land 1 og land 2
(**'development accounting'**),

$$\frac{A_1}{A_2} = \frac{\left(\frac{y_1}{y_2}\right)}{\left(\frac{k_1^\alpha h_1^{1-\alpha}}{k_2^\alpha h_2^{1-\alpha}}\right)} \quad (7.2)$$

Se TABELL 7.1 i Weil-boka.

Development accounting

Vi bruker verdiene fra **TABELL 7.1** i Weil-boka.

$$\frac{A_1}{A_2} = \frac{\left(\frac{24}{1}\right)}{\left(\frac{27^{1/3} \times 8^{2/3}}{1^{1/3} \times 1^{2/3}}\right)} = \frac{24}{\left(\frac{3 \times 4}{1}\right)} = 2$$

Gitt disse tallverdiene, er altså produktiviteten i land 1 dobbelt så høy som i land 2.

Sammenligning mellom 11 land: store forskjeller i produktivitet

Vi gjentar analysen med 2005-data fra 11 land, inkludert Norge. Legg merke til de store forskjellene i produktivitet.

Se TABELL 7.2 i Weil-boka.

USA er i følge denne analysen mer enn tre ganger så produktive som India og mer enn syv ganger så produktive som Zambia.

Produktivitetsforskjeller og inntektsforskjeller

forhold mellom produksjon = forhold mellom produktivitet
× forhold mellom prod.faktorene

Se FIGUR 7.3 og FIGUR 7.4 i Weil-boka. hvor er forskjellene (relativt til USA) størst for hver av de fem inntektsgruppene: størst for produktivitet eller faktorakkumulering?

Fra nivå til vekst: 'growth accounting'

Cobb-Douglas produksjonsfunksjonen (per arbeider) fra kap.6,

$$y = Ak^\alpha h^{1-\alpha} \quad (\text{ neste steg på tavla})$$

Vekstratene er gitt ved,

$$\frac{\dot{y}}{y} = \frac{\dot{A}}{A} + \alpha \frac{\dot{k}}{k} + (1 - \alpha) \frac{\dot{h}}{h}$$

Ved å skrive om uttrykket (flytte $\frac{\dot{A}}{A}$ på venstresida),

vekst i produktiviteten = vekst i produksjonen

– vekst i produksjonsfaktorene

'growth accounting'

Fiktivt talleksempel

Ved å bruke “hatt”-notasjon for vekst ($\hat{A} = \frac{\dot{A}}{A}$ osv)

$$\hat{A} = \hat{y} - \alpha \hat{k} - (1 - \alpha) \hat{h}$$

Se [TABELL 7.3 i Weil-boka](#): ved bruk av dette fiktive talleksempel, får vi,

$$\hat{A} = 0,04 - \frac{1}{3} \times 0,02 + \frac{2}{3} \times 0,02 = 0,02$$

dvs basert på disse tallverdiene, var gjennomsnittlig produktivitetsvekst 2% per år over perioden

Faktiske data

Ved å bruke tall fra USA fra perioden 1970–2005, får vi,

$$\hat{A} = \hat{y} - \alpha \hat{k} - (1 - \alpha) \hat{h}$$

$$\hat{A} = 0,0157 - \frac{1}{3} \times 0,0215 - \frac{2}{3} \times 0,0028 = 0,0066$$

det vil si at gjennomsnittlig produktivitetsvekst i USA var 0,66% per år over denne perioden.

Gjennomsnittlig produksjonsvekst per arbeider per år i USA over denne perioden var 1,57%, så produktivitetsveksten forklarte 42% (= 0,66/1.57) av produksjonsveksten i USA over denne perioden.

Forskjeller i produktivetsvekst

Forskjeller mellom land:

(1) inntektsnivå (produksjonsfaktorene forklarer mer av variasjonen (56%) enn produktiviteten (44%))

(2) inntektsvekst (produktivetsvekst forklarer mer av variasjonen (65%) enn vekst i produksjonsfaktorene (35%))

Se FIGUR 7.5 og 7.6 i Weil-boka.

'development accounting' vs. 'growth accounting'

Neste forelesning

Tema for neste forelesning:
Teknologi

Pensum for neste forelesning:
Weil-boka, kapittel 8 og 9, unntatt appendikset til kapittel 8